

El nou codi penal preveu d'apujar de setze anys a divuit la majoria d'edat penal. La Generalitat de Catalunya aplica ja a aquesta franja les mesures de reinserció de menors.

L'apedaçat codi penal vigent, nascut al 1848, podria tenir els mesos comptats. El projecte de nou codi penal serà debatut durant les setmanes vinents per una comissió del Congrés dels Diputats, abans de ser votat al ple. Entre més coses, l'anomenat "codi penal de la democràcia" vol equiparar als divuit anys les majories d'edat penal i civil, en canvi d'una llei penal juvenil basada en la reducció. Actualment, a l'estat espanyol, un individu és responsable penalment a partir dels setze anys. Aquesta precocitat, que dins la Unió Europea només comparteix Portugal, fa que cada setmana ingressin a la presó adolescents que encara no tenen dret de vot.

La Direcció General de Justícia Juvenil de la Generalitat de Catalunya fou pionera, el 1990, a l'hora d'oferir als joves de setze anys a divuit mesures de reinserció pròpies dels menors. En canvi, tant al País Valencià com a les

Buidar de menors

Illes, els joves autors d'un delictes greu tenen tots els números per a convertir-se en presidiaris. Val a dir que les competències de Justícia encara no han estat transferides a les Illes i que tot just fa un any que van rebre les competències sobre menors. Al País Valencià es reparteixen el tractament dels menors infractors la Conselleria de Treball i Afers Socials i els ajuntaments.

La Conselleria de Justícia de la Generalitat de Catalunya va dedicar l'any passat 2.300 milions per tractar 3.300 menors, que en més de 500 casos foren privats de llibertat. No obstant això, aquests últims anys Justícia Juvenil ha sofert una congelació de pressupostos que ha rebaixat el nombre de delegats d'assistència al menor. Hi ha casos en què un sol delegat cobreix fins a sis comarques.

Al País Valencià hi ha tres centres d'internament de menors. El més important és el Sant

La presó de joves de la Trinitat (imatge de baix), a Barcelona, acull, segons les setmanes, entre 10 i 20 reclusos menors d'edat. Al País Valencià els més grans de setze anys ingressen sistemàticament als mòduls de joves de les presons de Picassent o de Fontcalent, per més que el codi penal estableixi que, als joves de setze anys a divuit, la pena els serà rebaixada un grau o dos i que podran complir-la en un centre de menors.

Vicent Ferrer, de Burjassot. A cada demarcació hi ha, a més, un centre de recepció. A les Illes n'hi ha dos, un dels quals, el des Pinaret (Marratxí), ha estat objecte de diversos motins. El Principat té un centre d'observació i vuit centres d'internament.

El centre tancat de l'Alzina, als afores de Palau de Plegamans (Vallès Occidental), es fa càrrec dels menors amb delictes més greus. L'any passat va acollir trenta-sis joves de més de setze anys, i ara n'hi ha cinc. Entre els diversos mòduls hi ha diverses pistes d'esport, una piscina, un hort i un itinerari per a bicicletes de muntanya. La primera impressió de trobar-nos en una casa de colònies de categoria es veu desmentida pel filat que corona els murs i les càmeres de vigilància.

Contra la llei de la força. "Tenim xicots molt agressius i vam haver de demanar agents

d'edat les presons

de seguretat, perquè un educador amb por no és un educador”, sentència el director, Francesc Jimènez, que revela que “darrere cada intern hi ha una història de terror, fruit d’infàncies que semblen inferns”. Segons el director, el que diferencia l’Alzina d’una presó és que “no hi mana la llei de la força, la subcultura presidiària dels qui manen i els qui obeeixen”.

La composició del centre reflecteix l’estructura social de la injustícia: 18 països, 9 gitanos i 2 magribins. Si bé hi ha un intern que els seus vènen a visitar amb Mercedes, la majoria

RAFA GIL

procedeixen d’un entorn sociocultural baix. Quan foren detinguts més de la meitat eren sense escolaritzar, molts són toxicòmans i alguns, seropositius. Els fumadors d’heroïna es distingeixen perquè tenen el dentat fet malbé.

Josep Maria va fer els disset anys a la presó de joves de la Trinitat, a Barcelona, on va passar set mesos. No hi tornaria perquè “la presó és un focus d’infeccions” i “un es tanca en si mateix”. Ara compleix pena a l’Alzina per agressió sexual i robatori de cotxes a mà armada (m’ensenyà la cicatriu d’una bala policíaca). S’estimaria més d’estar-se a casa, perquè “no pots treure un mandril de la selva i tenir-lo durant un any fent-li proves”. Però avui està content, ha fet vint-i-un any. Sortirà d’aquí a quatre mesos i ningú no sap on farà els vint-i-dos.

Reinserció professional. La jornada al centre és atapeïda de classes, tallers i esports, gairebé sempre en grups de tres interns acompanyats d’un educador. La Conselleria de Treball tria els tallers que s’ofereixen –jardineria, serralleria i manteniment d’instal·lacions– per les seves perspectives laborals. A la sortida de la nau el detector de metalls es dispara només que algú provi d’endur-se’n un simple vis. També hi ha una granja on engreixen uns

L’anomenat “codi penal de la democràcia” vol equiparar als divuit anys les majories d’edat penal i civil, en canvi d’una llei penal juvenil basada en la reeducació. Actualment, a l’estat espanyol, un individu és responsable penalment a partir dels setze anys. Aquesta precocitat, que dins la Unió Europea només comparteix Portugal, fa que cada setmana ingressin a la presó adolescents que encara no tenen dret de vot.

porcs molt preats per les carnisseries del poble i que al principi no es veien amb cor de sacrificar. Per a la labor imprescindible de trobar feina per a aquests joves, Justícia Juvenil compta amb cinc gestors d’ocupació.

Jimènez és conscient de les contradiccions dels internaments: “com podem ensenyar a viure en societat fora de la societat?”. De sobte sona el telèfon i un escàpol li confessa que ha començat a prendre heroïna i que vol tornar. Se li il·lumina la cara.

“Em sento molt jove i molt abandonat.” Així s’expressa Amancio, que va cometre un homicidi als disset anys. En dos mesos va passar per cinc presons abans d’anar a parar a l’Alzina. Ara en té vint. Com en el cas de Josep Maria, li han permès de complir la pena en un centre de menors, cosa impensable a la resta de l’estat. El règim obert li permet de treballar en una empresa de menjar ràpid. “Jo que no fumo ni bec, a la presó potser m’hauria enganxat a alguna cosa”, diu Amancio. Els educadors consideren que el delicte va ser un accident desgraciat i que quan surti podrà reinserir-se. Com ell, uns 1.200 nois de més de setze anys han passat ja per Justícia Juvenil i 365 han complert pena en centres de menors.

Empresonar a setze anys. En qualsevol altra comunitat el presidi hauria estat l’única opció, per manca d’infraestructures, per més que el codi penal estableixi que, als joves de setze anys a divuit, la pena els serà rebaixada un grau o dos i que podran complir-la en un centre de menors. La ignorància d’aquest punt arriba fins a un responsable del Telèfon d’Atenció al Detingut, de València, que afirma seriosament que, segons la llei, la presó és l’única opció a partir dels setze anys.

Malgrat tot, el director general de Justícia Juvenil de la Generalitat de Catalunya, Pere Led, assegura que “hi ha nois que s’estimen més d’estar a la presó perquè no tenen obligació de treballar i hi circula més droga”. Tot i el programa d’intervenció d’aquest departament, a la presó de la Trinitat hi ha, segons les setmanes, entre 10 i 20 reclusos menors d’edat. Al País Valencià els més grans de setze anys ingressen sistemàticament als mòduls de joves de les presons de Picassent o de Fontcalent.

No obstant això, des del 1992 cada vegada hi ha més joves de setze i disset anys (en cap cas més grans) als centres de menors del País Valencià. La meitat dels interns del centre de Burjassot tenen aquesta edat. Són joves que van delinquir abans dels setze anys o que van ingressar al centre abans d’aquesta edat.

Codi nou, llei nova. A Pere Led, li semblaria “molt greu” que no s’aprovés el nou codi penal, perquè “des del primer Govern socialista que anuncien l’elevació de l’edat penal”.

També demana una nova llei de menors, com sigui que l'actual, heretada del 1948, és "paternalista i benèfica, només amonesta o interna, sense cap orientació educativa". Reconeix que des del cas d'Alcàsser "hi ha una involució causada per la magnificació de fets aïllats", però "ni hi ha més joves delinqüents, ni cada vegada són més joves". La prova d'aquesta involució és que, tota vegada que s'escau un fet amb joves implicats, el centre de Burjassot es col·lapsa de trucades amenaçants.

Les raons per a retardar l'edat penal són, segons Led, senzilles: "No volem una legislació que tracti els joves com a adults abans de ser tractats com a tals en la resta d'aspectes. Podem apostar -remata- per la repressió o podem donar més temps a un tractament educatiu responsabilitzador". En aquest punt hi ha acord amb la majoria de jutges de menors, que reclamen la jurisdicció sobre els joves de setze anys a divuit.

Al País Valencià i a les Illes, l'adolescent que, amb més de setze anys, passa a un jutjat d'instrucció, no té gairebé cap possibilitat de ser tractat per la justícia de menors. El cap del Servei de Menors del Govern balear, Ferran Villa, ho reconeix: "Ens donarien un espant bastant gros, si ens enviaven un al·lot de divuit anys".

A Catalunya, Justícia Juvenil sempre ha estat en mans de dirigents d'Unió Democràtica, que han hagut de conviure amb uns professionals provinents majoritàriament de partits d'esqueres. D'aquí ve l'orientació progressista del departament, que fa dir al director general: "Si s'apuja l'edat penal als divuit anys, direm que volem treballar amb joves fins als vint-i-un,

Segons dades de Justícia Juvenil, el 80% dels menors infractors no torna a reincidir. Actualment, en canvi, l'adolescent que, amb més de setze anys, passa a un jutjat d'instrucció, té poques possibilitats de ser tractat per la justícia de menors.

com a Alemanya". En veu baixa confessa una raó addicional motivada per la davallada demogràfica: "Aviat no es podrà justificar una jurisdicció especialitzada tan limitada en anys i població" (dels 12 als 16 anys).

Barreja o diversificació. El director de Sant Vicent Ferrer, Manuel Puig, es mostra prudent: "Me pareix molt bé que apugen l'edat, però no podem mesclar xiquets de tretze anys amb xiquets de divuit". Una altra temença, compartida pels responsables de les Illes, és de no donar l'abast, si no hi ha previsió pressupostària per a absorbir l'ampliació de la franja d'edat. Al Principat no hi ha preocupació per les infraestructures, si bé caldria augmentar els recursos humans, segons Led.

Tots els estats de la UE han igualat la majoria d'edat penal i civil als divuit anys, amb l'excepció d'Espanya i Portugal, que mantenen la majoria penal als setze; Àustria té la majoria d'edat, civil i penal, als dinou; i el sistema anglès deixa la decisió en mans del jurat.

La llei espanyola de Jutjats de Menors, del 1992, va reformar alguns articles de la llei franquista dels tribunals tutelars. Es va inspirar, en bona mesura, en la llei de Protecció de Menors de la Generalitat de Catalunya del 1985. Per això estableix l'obligatorietat d'equips que facilitin al jutge un informe pluridisciplinari sobre el menor i més mesures innovadores, com ara la prestació de serveis a la comunitat. El novembre passat la Generalitat valenciana va aprovar la Llei de la Infància, que encara no té reglament.

Les dades de Justícia Juvenil revelen que el 80% dels menors infractors no torna a reincidir. Amb això n'hi hauria d'haver prou, segons Pere Led, per a no continuar sotmetent els joves "a un sistema que ha fracassat amb els adults". Tot perquè un mal pas no se'ls torni un mal camí.

Jordi Joan

RAFA GIL

Al País Valencià hi ha tres centres d'internament de menors, el més important el Sant Vicent Ferrer, de Burjassot (foto). A les Illes n'hi ha dos, i al Principat, vuit en total.